

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Семенова В.Г.

_____ (підпис)

“ ”

_____ 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)

за магістерською програмою професійного спрямування

«Економіка та стратегія розвитку підприємства»

(назва магістерської програми)

на тему: **Шляхи зменшення собівартості продукції підприємства
(на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»)**

Виконавець:

студент центру заочної та вечірньої форм
навчання

Долгокерова Олександра Олексіївна _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Бабій Олег Миколайович _____

/підпис/

**«Шляхи зменшення собівартості продукції підприємства
(на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»)»**

План

ВСТУП

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТА ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА.

- 1.1 Собівартість продукції: економічна сутність та її види.
- 1.2. Склад та класифікація витрат, що включаються до собівартості продукції (робіт, послуг).
- 1.3 Фактори та резерви зменшення собівартості продукції.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД»

- 2.1. Загальна характеристика ТОВ «Телекарт-Прилад» та аналіз його фінансово-господарської діяльності.
- 2.2. Аналіз складу і структури собівартості продукції ТОВ «Телекарт-Прилад».
- 2.3 Аналіз динаміки собівартості продукції ТОВ «Телекарт-Прилад»

РОЗДІЛ III. НАПРЯМИ І ШЛЯХИ ЗМЕНШЕННЯ СОБІВАРТОСТІ.

- 3.1 Основні напрямки зменшення собівартості продукції.
- 3.2 Економічне обґрунтування заходів щодо зменшення собівартості продукції в ТОВ «Телекарт-Прилад».

ВИСНОВКИ

ВСТУП

Забезпечення стійкого розвитку – основна мета функціонування будь-якого підприємства. Цього можливо досягти за умови постійного пошуку та реалізації заходів щодо підвищення рівня економічної ефективності господарювання.

Основний якісний показник, який характеризує ефективність роботи підприємства – собівартість продукції. Чим краще працює підприємство, чим економніше воно використовує власні ресурси, чим успішніше удосконалює свою техніку, тим нижчою буде собівартість виготовленої продукції. Її рівень відбиває досягнення та недоліки роботи як підприємства в цілому, так і кожного структурного підрозділу. Основними умовами зростання прибутку підприємства, підвищення рентабельності, конкурентоспроможності продукції та ефективності його роботи – є зменшення витрат виробництва та собівартості продукції.

Важливим інструментом у системі управлінні витрат – є аналіз собівартості продукції, робіт і послуг. Він дає змогу вивчити тенденції зміни її рівня, визначити відхилення фактичних витрат від нормативних (стандартних) і їхні причини, виявити резерви зменшення собівартості продукції та напрацювати шляхи її зменшення в майбутньому.

Вирішення проблеми зменшення собівартості для кожного підприємства має велике значення, бо від її рівня залежить конкурентоспроможність продукції, фінансовий стан підприємства, матеріальний та культурний рівень життя його працівників, виконання надходжень до бюджету країни. Тому і в даний час показник собівартості не втратив свого колишнього значення і є одним з основних факторів формування прибутку і рівня рентабельності. Зниженню собівартості продукції сприяє безперервне зростання продуктивності праці та економії робочого часу. Це знаходить конкретний вираз у раціональному використанні основних та оборотних засобів, скороченні

відходів сировини та матеріалів, зниженні браку продукції, економії витрат на утримання апарату управління та інших витрат.

Головною частиною обліку на будь-якому підприємстві – є облік витрат на виготовлення. Він органічно пов'язаний з калькулюванням собівартості продукції, що за своєю суттю є двома взаємопов'язаними етапами одного облікового процесу, оскільки калькулювання є системою визначення витрат на виготовлення продукції, засобом визначення економічної вигідності виробництва.

Таким чином, визначення собівартості продукції підприємства, її планування та аналіз з метою пошуку та реалізації заходів щодо зменшення її рівня потребують постійного вивчення.

Основною метою даної роботи є характеристика теоретичних аспектів собівартості продукції та проведення аналізу собівартості на прикладі Товариства з обмеженою відповідальністю «Телекарт - прилад» та розробка шляхів її зменшення.

Завданнями роботи виступає визначення економічної сутності собівартості продукції та її види, відокремити та визначити кваліфікаційні ознаки витрат, що включаються до собівартості продукції, які фактори і резерви впливають на зменшення собівартості, за допомогою розрахунків вивести шляхи зменшення собівартості продукції.

Об'єктом роботи виступає ТОВ «Телекарт-прилад», основний вид діяльності виготовлення електроприладів і радіоелектронної апаратури побутового і спеціального призначення.

Предметом вивчення роботи є фактори, які впливають на зменшення собівартості.

Інформаційна база включає в себе: ЗУ «Про підприємництво», Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, ЗУ «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», Локальні нормативні акти підприємства.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумки даної випускної роботи, зупинимося на важливих моментах і висновках, що дозволяють повною мірою оцінити внутрішньовиробничі шляхи зменшення собівартості продукції на підприємстві ТОВ «Телекарт-прилад».

1. Основним напрямком діяльності ТОВ «Телекарт-прилад» є розробка і серійне виготовлення телекомунікаційного устаткування і систем, приладів і автоматизованих систем урахування електроенергії, систем електронних платежів з використанням smart-карт і товарів народного споживання. Підприємство успішно працює на ринку пластикових карт з 1995 р. За цей час випущено більше 70 млн. карт, замовниками електронних телефонних карт стали національні оператори країн СНД.

Сьогодні до складу підприємства входять чотири основні структури: приладобудівний завод, спеціалізоване конструкторське бюро (СКТБ), департамент продажів і маркетингу і сервісний центр.

На підприємстві встановлено сучасне високопродуктивне (у тому числі автоматизоване) вітчизняне устаткування і устаткування виробництва Німеччини, Японії, Франції, Швейцарії, Голландії, США.

2. Проведений в роботі аналіз виявив істотне поліпшення практично всіх кількісних і якісних показників виробничо-господарської діяльності ТОВ «Телекарт-прилад» за період з 2014 по 2018 роки (крім прибутку від реалізації продукції та рентабельності реалізованої продукції).

Так, на 9 564 тис. грн. (або на 10,67 %) зріс обсяг товарної продукції, склавши у звітному 2018 році 99 160 тис. грн. проти 89 596 тис. грн. у 2014 році.

Рівень середньорічного виробітку товарної продукції на 1 ПВП

збільшився на 241,7 тис. грн. (або на 140,3 %) і склав у 2018 р. 414,0 тис. грн. проти 172,3 тис. грн. у 2014 р.

Від 11 524 тис. грн. до 3 710 тис. грн. зменшився прибуток від реалізації продукції, що, у свою чергу, обумовило значне падіння рентабельності реалізованої продукції. Так, протягом аналізованого періоду її рівень зменшився на 10,87 процентних пунктів, склавши у 2018 році 3,89 % проти 14,76 % у 2014 р.

За період, що аналізується, незначно зменшилася середньорічна вартість ОВФ підприємства, склавши, склавши у 2018 році 69 935 тис. грн. проти 73 270 тис. грн. у 2014 році. Визначена динаміка вартості ОВФ і обсягу товарної продукції обумовила незначну зміну збільшення показника фондоддачі: від 1,22 грн. у 2014 р. до 1,42 грн. у 2016 році.

Слід зазначити, що на початок 2018 року підприємство забезпечило достатню фінансову стійкість і ліквідність. Проте при цьому прибуток від реалізації продукції та показники рентабельності залишаються на низькому рівні.

3. Також слід констатувати суттєве збільшення матеріальних витрат, яке склало 50 629 тис. грн., або 181,3 %. Найбільшою мірою скоротилася сума інших операційних витрат – на 4 232 тис. грн., або на 64,37 %. У 2 рази зменшилися витрати на оплату праці і відрахування на соціальні заходи, склавши в 2018 році відповідно 9 768 тис. грн. і 2 761 тис. грн. Знизилася сума амортизаційних відрахувань (на 1 425 тис. грн. або на 24,31 %).

Наслідком розглянутої вище динаміки рівня витрат в розрізі економічних елементів стали суттєві зміни в структурі операційних витрат «Телекарт-прилад» протягом аналізованого періоду. Питома вага матеріальних витрат збільшилися практично у два рази, склавши у звітному 2018 році 80,33 % проти 42,73 % у базовому 2014 році.

За рештою ж економічних елементів операційних витрат спостерігається суттєве скорочення. Найбільшою мірою знизилася частка

витрат на оплату праці: практично у 3 рази. Більш ніж у 3 рази зменшилась частка відрахувань на соціальні заходи. Практично у 2 рази скоротилася питома вага амортизаційних відрахувань. Більш ніж у 4 рази зменшилась частка інших операційних витрат: з 10,06 % у базовому 2014 р. до 2,39 % у звітному 2018 році.

4. Як наслідок розглянутих вище структурних змін у складі операційних витрат суттєве збільшився матеріаломісткий характер продукції ТОВ «Телекарт-прилад».

Аналізуючи дані яких характеризують динаміку собівартості товарної продукції і окремих статей накладних витрат, слід констатувати негативну динаміку адміністративних витрат. Так, абсолютна величина останніх протягом всього аналізованого періоду знизилася практично у 5 разів (на 8 314 тис. грн.), склавши у звітному році 2 196 тис. грн. проти 10 510 тис. грн. у базовому 2018 році. При тому, що собівартість товарної продукції зросла на 22,3 %. Таку динаміку адміністративних витрат слід розглядати суто як позитивне явище.

Випередження темпів зростання витрат на збут понад темпами зростання собівартості товарної продукції обумовило більш ніж двократне збільшенні питомої ваги витрат на збут: з 0,9 % у базовому році до 2,0 % у звітному 2018 році.

Зростання абсолютної і відносної величини витрат на збут слід розглядати суто як позитивне явище. Значна частина цих витрат відноситься до змінних витрат. Основну ж частку постійної частини витрат на збут складають витрати на рекламу і участь у ярмарок. Враховуючи специфіку комерційної діяльності ТОВ «Телекарт-прилад», зростання останніх слід вважати позитивним явищем.

5. Для оцінки динаміки собівартості продукції, як найважливішою складовою частиною її аналізу, було проаналізовано показник витрат на 1 гривню реалізованої продукції (табл. 2.10), який дозволив порівнювати

досягнутий рівень собівартості протягом тривалого періоду часу. Таке зіставлення є цілком коректним, оскільки аналізований показник є відносним.

Дані показали яскраво виражену негативну динаміку витрат на 1 грн. реалізованої продукції, яка зложилася на підприємстві з 2014 р. по 2018 рік.

Максимальний регрес в динаміці даного показника спостерігався в 2015 році. Цього року рівень витрат на 1 грн. реалізованої продукції збільшився на 18,06 коп. або на 29,07 %, склавши 80,18 коп. проти 62,12 коп. в 2014 році. В середньому ж витрати на 1 грн. реалізованої продукції протягом аналізованого періоду щорічно зростали на 6,48 коп.; середньорічний темп приросту склав 10,44 %. В цілому ж з 2014 р. по 2018 р. рівень досліджуваного показника збільшився на 25,93 коп. або на 41,75 %.

Така динаміка показника витрат на 1 грн. реалізованої продукції обумовила значне зменшення прибутку від даного виду операційної діяльності підприємства: з 11 524 тис. грн. до 5 409 тис. грн.

6. Одна з найважливіших задач аналізу динаміки досліджуваного економічного показника полягає у виявленні і кількісній характеристиці основної тенденції його розвитку. Порівняльний аналіз результатів математичного моделювання динаміки показника витрат на 1 грн. товарної продукції у ТОВ «Телекарт-прилад» з 2014 по 2018 рік дозволив визначити вид математичної моделі. Оскільки коефіцієнт детермінації (R^2) досягає свого вищого значення (0,793) при степенної формі, модель тренда, яка найкращим чином характеризує динаміку аналізованого показника, матиме наступний вигляд: $Y = 64,824 * X^{0,1815}$

Побудоване рівняння дозволяє зробити висновок про характер виявленої тенденції зміни витрат на 1 грн. реалізованої продукції у ТОВ «Телекарт-прилад» з 2014 по 2018 рік. В нашому випадку абсолютна швидкість зменшення вирівняного рівня показника, що досліджується, зменшується з часом. Таким чином, можна укласти, що на підприємстві

склалася тенденція уповільненого зростання показника витрат на 1 грн. реалізованої продукції.

Слід підкреслити, що для зміни вказаної негативної тенденції колективу підприємства необхідно проводити постійну роботу щодо пошуку резервів зменшення витрат на виготовлення і реалізацію продукції і впроваджувати дієві заходи щодо їх мобілізації.

7. Проведені в роботі дослідження виявили наявність істотних внутрішніх резервів зменшення собівартості продукції в ТОВ «Телекарт-прилад». Для їх мобілізації нами розроблений комплекс заходів. Доцільність практичного запровадження заходів підкріплена відповідними техніко-економічними розрахунками.

8. Значна питома вага в собівартості продукції ТОВ «Телекарт-прилад» становлять витрати на покупні комплектуючі вироби. У їхньому складі істотну частку займають мікросхеми, закуповувані в цей час у різних постачальників.

З метою скорочення витрат на покупні комплектуючі вироби пропонується оптимізувати постачальників окремих мікросхем.

Порівняльний аналіз цін на мікросхеми в розрізі двох варіантів поставки показав, що заміна постачальників забезпечить істотне зменшення цін на окремі найменування мікросхем, що становить від 9,6 % на мікросхему AT24C256-10PU-2.7 до 40,7 % на мікросхему PCF8563 (SMD).

Результати розрахунків свідчать про високу ефективність заходу щодо заміни постачальників окремих видів мікросхем. Його практична реалізація знизить матеріалоємність продукції й забезпечить економію поточних витрат на матеріальні ресурси в розмірі 43 186,2 грн. у рік.

9. Високу частку у структурі операційних витрат ТОВ «Телекарт-прилад» займає оплата праці. Головним напрямом зменшення витратоємності продукції є підвищення продуктивності праці. Проведені дослідження свідчать про наявність на підприємстві суттєвих резервів зросту

продуктивності праці за рахунок підвищення кваліфікації персоналу.

Підвищили кваліфікацію у 2018 році 66 працівників підприємства. В тому числі – безпосередньо на виробництві – 24 особи. (19 робітників), у навчальних закладах різних типів за договорами – 42 осіб.

Проведені дослідження показали, що продуктивність праці робітників, що пройшли професійну перепідготовку у 2018 році, зросла за даними 11 місяців 2018 року в середньому на 16 %.

У зв'язку з цим нами пропонується продовжити роботу щодо підвищення кваліфікації робітників і спеціалістів ТОВ «Телекарт-прилад» і в 2019 році.

Результати проведених розрахунків свідчать про високу ефективність заходу щодо підвищення кваліфікації персоналу. Його практична реалізація знизить витратоємність продукції й забезпечить економію поточних витрат на оплату праці з відрахуванням на соціальні заходи робітників і фахівців в розмірі 980 393,95 грн. у рік.

10. Також частину дослідження по виявленню шляхів зменшення собівартості склало поліпшення технічного рівня виробництва, що передбачає під собою впровадження й застосування нової техніки і технологій на підприємстві для виробництва продукції.

Застосування нової техніки на ТОВ «Телекарт прилад» обумовлене насамперед технічними характеристиками нововведень, які передбачають підвищену продуктивність виробництва, зменшення трудомісткості виготовлення продукції, маловідходне або навіть безвідходне виготовлення, поліпшення якості продукції, підвищення рівня її стандартизації і уніфікації.

Доцільним рішенням було оновити старе обладнання на нове, а саме на SIEMENS SIMATIC S7-1500 ADVANCED CONTROLLER, яке у свою чергу допомогло знизити собівартість однієї пластикової картки на 68 коп.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасьєв М.В., Гончаров А.Б. Економіка підприємства: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / За редакцією проф.. М.В. Афанасьєва. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2003. – 410 с.
2. Будняк Т. Фактори зменшення собівартості продукції / Т.І. Будняк // Теоретико — методологічні і науково-політичні засади інвестиційного, фінансового та облікового забезпечення розвитку економіки: матеріали Міжнар. наук. практ. Інтернет-конф. (15—16 листопада 2011 р.) ПДАТУ, м. Кам'янець-Подільський. — Ч. 1. — Тернопіль: Крок, 2011. — 372 с.
3. Васюк Г.В. Особливості аудиту витрат виробництва та собівартості продукції / Г.В. Васюк // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємств. — № 4 (67). — 2012. — С. 91 — 95.
4. Гайдаєнко О. М. Аналіз витрат підприємства та їх структуризація / О. М. Гайдаєнко, І. О. Малицька // Облік, економіка, менеджмент: наукові нотатки: міжнародний збірник наукових праць / за ред. І. Б. Садовська. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2016. – Вип. 1(9). – Ч. 1. – С. 79-84.
5. Гетьман О.О. Економіка підприємства : Навч. посіб./ Гетьман О.О., Шаповал В.М.–2-ге видання. –К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с
6. Городня Т.А. Оптимізація собівартості продукції підприємства [Електронний ресурс] / Т.А. Городня. - Режим доступу: <https://archive.nbu.gov.ua>
7. Господарський кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. - № 11. – С. 303 – 458.
8. Готова продукція: особливості обліку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://news.dtkr.ua/accounting/individual-transactions/42876>
9. Давидович І.Є. Контролінг: Навчальний посібник/ Давидович І.Є.–К.: Центр учбової літератури, 2008.–552 с.

10. Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: Матеріали третьої міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18-19 вересня 2014 року). – Одеса: Атлант, 2014. – 159 с.
11. Єгупов Ю. А. Удосконалення планування ресурсної забезпеченості виробництва на промисловому підприємстві/ Ю. А. Єгупов // Сучасні економічні проблеми розвитку промислового сектору в Україні: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., Дніпропетровськ, 29-30 квіт. 2014 р. / Нац. метал. Академія України. – Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2014. – С. 87-89.
12. Єгупов Ю. А., Литвинова В. А. **Механізм обосновання зффективних путей и формирования оптимальной программы повышения конкурентоспособности продукции** // Ю. А. Єгупов, В. А. Литвинова //Економіст. - 2012. - №8. - С. 73-78.
13. Єгупов Ю. А. **Аналіз досягнення економічних критеріїв у процесі формування виробничої програми підприємства** // Ю. А. Єгупов // Формування ринкової економіки: зб. наук. пр. - Спец. вип. Економіка підприємства: теорія і практика: у 2 ч. - Ч. I - К.: КНЕУ, 2010. - С. 280-291.
14. Єгупов Ю. А. **Параметри виробничої програми сучасного промислового підприємства** // Ю. А. Єгупов // Актуальні проблеми економіки. - 2015. - № 7. - С. 134-147.
15. Єгупов Ю. А. Система планів сучасного промислового підприємства // Ю. А. Єгупов // Економіст. - 2017. - № 5. - С. 13-21.
16. Єгупов Ю. А. **Системний підхід до планування ресурсного забезпечення виробничої програми підприємства** // Ю. А. Єгупов // Актуальні проблеми економіки. - 2013. - № 10. - С. 126-137.
17. Єгупов Ю. А. **Способи реалізації багатоцільового підходу до інтерактивної оптимізації виробничої програми промислового підприємства** // Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 45 / Одеса: ОНЕУ, 2012. - 396 С. 88-95.

18. Єгупов Ю. А. Структурована процедура оптимізації виробничої програми м'ясопереробного підприємства // Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 39 / Одеса: ОДЕУ, 2010. - С. 58-63.
19. Єгупов Ю. А. Форми і горизонт планування виробничої програми промислового підприємства // Ю. А. Єгупов // Економіка: реалії часу. Науковий журнал - 2015. - № 2(18). - С. 243-249.
20. Єгупов Ю. А., Єгупова І. М. Об одном из подходов к решению «вечной» проблемы распределения косвенных затрат // Ю. А. Єгупов, І. М. Єгупова // Економіст. - 2012. - №1. - С. 28-33.
21. Єгупов Ю.А. Організація виробництва на промисловому підприємстві. Навчальний посібник // Ю.А. Єгупов // - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 488 с.
22. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
23. Зверяков М. И. Промышленная политика и механизм ее реализации / М. И. Зверяков // Экономика Украины. - 2016. - № 6. - С. 3-18.
24. Король К. В. Класифікація витрат операційної діяльності машинобудівних підприємств / К. В. Король // Проблеми сучасної економіки: збірник матеріалів 3 Міжнародної науково практичної конференції: у 4-х частинах (м. Донецька, 27-28 грудня 2013 року). – Донецьк: ГО «СІЕУ», 2013. - Ч. 3. –С. 62-64.
25. Лівощко Т.В. Планування заходів зменшення собівартості продукції промислового підприємства / Т.В. Лівощко, Т.О. Кушнарєва // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. — Запоріжжя. — 2014. — Вип. 8. — С. 28—36.
26. Літвінов О. С. Визначення сутності та складових організаційно-економічного механізму управління підприємством в умовах інноваційного розвитку / О. С. Літвінов, С. М. Капталан // Управління розвитком. – 2016. – № 3 (185). – С. 59-65.

27. Літвінов О. С. Аналіз взаємозв'язку структури витрат на оплату праці та ефективності праці на підприємствах кабельної промисловості / О. С. Літвінов, О. О. Сукач // Трансформаційні процеси економічної системи в умовах сучасних викликів: монографія / за заг. ред. В. І. Гринчуцького. – Тернопіль: Крок, 2014. – С. 456-466.
28. Літвінов О. С. Сутність організаційно-економічного механізму управління підприємством / О. С. Літвінов, С. М. Капталан // Сучасні тенденції розвитку світової економіки : збірник матеріалів ІХ Міжнародної науково-практичної конференції, 26 травня 2017 р. – Харків: ХНАДУ, 2017. – Том II. – С. 60-61.
29. Літвінова В. О. Економічна ефективність: сутність та форми / В. О. Літвінова // Вісник БУМІБ. – 2014. - №2(26). – С. 43–45.
30. Літвінова В. О. Проблеми класифікації факторів конкурентоспроможності продукції / В. О. Литвинова // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія економіка. – 2011. - Вип. 33. – Ч. 2. – С. 165–171.
31. Матішак Ю. І. Техніко-технологічний розвиток як необхідна умова конкурентоспроможності підприємства / Ю. І. Матішак // Інтеграційна система освіти, науки і виробництва в сучасному інформаційному просторі: матеріали ІІІ міжнародної науково-практичної конференції (19-20 травня 2016 року.). – Тернопіль: Крок, 2016. – С. 229-231.
32. Міценко Н.Г. Собівартість як економічна категорія та її місце серед витрат підприємства / Н.Г. Міценко, С.В. Мизгала // Науковий вісник НЛТУ України. - 2009. - № 19(4). - С. 129-132.
33. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств (наказ Міністерства аграрної політики України № 132 від 18.05.2001 р.). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
34. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості робіт (послуг) на підприємствах і в організаціях житлово -

- комунального господарства (наказ Держбуду України № 47 від 06.03.2002 р.).
–[Електронний ресурс].–Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
35. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування у торговельній діяльності (наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України №145 від 22.05.2002 р.). – [Електронний ресурс].–Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
36. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості (наказ Міністерства промислової політики України № 373 від 09.07.2007 р.). –[Електронний ресурс]–Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
37. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах, що належать до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів України (наказ Державного агентства лісових ресурсів України № 124 від 14.05.2013 р.). –[Електронний ресурс].–Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
38. Національні стандарти бухгалтерського обліку: нормативна база. - 6-те вид., доп. - Х.: Фактор, 2000. - 208 с
39. Орлов О.О. Планування діяльності промислового підприємства. Підручник. - К.: Скарби, 2002, 336 с.
40. Орлов О. Планування собівартості продукції / О. Орлов, Є. Рясних, К. Ларіонова // Економіка України. — 2014. — № 12. — С. 39—48.
41. Осипов В.И. Экономика предприятия: [Учебник]. - Одесса: Маяк, 2005. - 720 с.
42. Парфіненко Ю. А. Визначення резервів зменшення собівартості з метою підвищення ефективності діяльності підприємства / Ю.А. Парфіненко, К.І. Мельникова // Вісник НТУ "ХПІ". Сер.: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. — Харків: НТУ "ХПІ". — 2013. — № 52 (1025) — С. 124 — 128.

43. Склад витрат, що включаються до собівартості [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/april/issue-32/article-17158.html>
44. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Режим доступу : [www://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00)
45. Свінцицька О.М. Планування діяльності підприємства. Навч. посіб. - К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. - 232 с.
46. Сукач О. О. Ефективність витрат на оплату праці як фактор конкурентоспроможності підприємства / О. О. Сукач, О. С. Літвінов // Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: монографія / за заг. ред. О. Г. Янкового. – Одеса: Атлант, 2013. – С. 459-470.
47. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства.- К. Львів. - НБУ - 2000р. - 485 с.
48. Управління витратами. Навч. посіб. / М.Г. Грещак, В.М. Гордієнко, О.С. Коцюба та ін.; За заг. ред. М.Г. Грещака. - К.: КНЕУ, 2008. - 264 с.
49. Фандель Г. Теорія виробництва і витрат: Пер. з нім. — К.: Таксон, 300. — 521 с.
50. Федоренко В.Г., Якушев Е.Р., Гаврилова Т.В. Оцінка та діагностика фінансового стану підприємства.// Економіка та держава №2, 2004 р. - стор.26-29
51. Формування собівартості виробництва та облікова політика підприємства / В. Д. Кубік // Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу, контролю і оподаткування у контексті Європейської інтеграції та сучасних викликів глобалізації : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції / [відп. за випуск: проф. Куцик П.О., проф. Бачинський В.І.]. – Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2018. – С. 160-162.
52. Швайка Л.А. Планування діяльності підприємства. Навчальний посібник. -Львів: «Новий світ-2000», 2004. - 268 с.

53. Экономика предприятия. Под ред. Мельник Л.Г. Сумы: Университетская книга, 2002 г. - 632 с.
54. Экономика предприятия. Под ред. Сафронова Н.А. - М. Юристь, 2000. - 584 с.
55. Яковлев О.І., Устич А.О. Планування діяльності підприємства: Навчальний посібник. Харків: Консул, 2005. - 88 с.
56. Янковий О. Г. Комплексне прогнозування взаємопов'язаних економічних показників підприємства / О. Г. Янковий // Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: матеріали четвертої міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 вересня 2015 року). – Одеса: Атлант, 2015. – С. 264-266.
57. Янковий О. Г. До проблеми визначення пріоритетності інвестиційних проектів промислового підприємства / О. Г. Янковий, Н. В. Мельник, В. О. Янковий // Економіка харчової промисловості. – № 1(25). – 2015. – С. 71-76.
58. Янковий О. Г. Фактори формування прибутку підприємства / О. Г. Янковий, Г. В. Кошельок // Вісник соціально-економічних досліджен: зб. наук. пр. / ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2011. - Вип. 43 (3). - С. 298-305.